

Anonymiserad version

Översättning

C-501/23 – 1

Mål C-501/23

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

7 augusti 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Bundesgerichtshof (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

29 juni 2023

Gäldenär och klagande:

DL

Borgenär och motpart:

Land Berlin

BUNDESGERICHTSHOF

BESLUT

[utelämnas] av den 29 juni 2023

I förfarandet om inledande av ett insolvensförfarande mot DL, [utelämnas] Berlin, gäldenär och klagande, [utelämnas], ytterligare deltagare i rättegången: Land Berlin, genom Finanzamt Wilmersdorf, [utelämnas] Berlin, borgenär och motpart, har nionde avdelningen för civilmål vid Bundesgerichtshof [utelämnas] den 29 juni 2023 beslutat följande:

- I. Målet förklaras vilande.
- II. Följande frågor hänskjuts till Europeiska unionens domstol i enlighet med artikel 267 första stycket b och 267 tredje stycket FEUF:

1. Ska artikel 3.1 tredje stycket första meningen jämförd med artikel 2.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015 om insolvensförfaranden (nedan kallad insolvensförordningen) tolkas så, att för enskilda som bedriver verksamhet som egenföretagare eller fria yrkesutövare ska verksamhetsplatsen även anses utgöra ett driftställe om verksamheten bedrivs utan personella och materiella resurser?
2. Om fråga 1 besvaras nekande: Ska artikel 3.1 tredje stycket första meningen i insolvensförordningen tolkas så, att om enskilda som bedriver verksamhet som egenföretagare eller fria yrkesutövare inte har något driftställe, i den mening som avses i artikel 2.10 i insolvensförordningen, ska platsen för deras huvudsakliga intressen anses vara den plats där verksamheten som egenföretagare eller fria yrkesutövare bedrivs, om inte annat visas?
3. Om fråga 2 besvaras nekande: Ska artikel 3.1 i insolvensförordningen tolkas så, att när det gäller enskilda som bedriver verksamhet som egenföretagare eller fria yrkesutövare som inte har något driftställe, i den mening som avses i artikel 2.10 i insolvensförordningen, ska platsen för deras huvudsakliga intressen enligt artikel 3.1 fjärde stycket första meningen i insolvensförordningen anses vara deras hemvist, om inte annat visas?

Skäl:

I.

- 1 Den 18 augusti 2020 begärde delstaten Berlin att ett insolvensförfarande skulle inledas mot gäldenären (DL). Vid tidpunkten för ansökan hade DL hemvist i Berlin, Monaco, Los Angeles och på den franska ön Saint-Barthélemy i Västindien. Han var styrelseordförande för Landbell AG, ett aktiebolag enligt tysk rätt med säte i Mainz. Hans förmögenhet utgjordes av banktillgångar i Monaco samt andelar i bolag enligt monegaskisk rätt som hade tillgodohavanden, en värdepappersdepå och andelar i bolag i Tyskland.
- 2 Domstolen i första instans (Amtsgericht) avvisade ansökan genom beslut av den 27 juli 2021 på grund av bristande behörighet. Delstaten Berlin överklagade detta beslut till andra instans (Landgericht) som upphävde beslutet den 29 juni 2022 och återförvisade målet till Amtsgericht. Landgericht fann att platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen var den plats där DL utövade sin självständiga verksamhet som styrelseordförande. DL bestrider de tyska domstolarnas internationella behörighet. Genom sitt överklagande till Bundesgerichtshof, för vilket prövningstillstånd har meddelats, yrkar han att det angripna beslutet ska upphävas samt att delstaten Berlins överklagande ska avvisas.

II.

- 3 Innan överklagandet avgörs ska Bundesgerichtshof vilandeförklara målet och begära ett förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol avseende de ovan formulerade frågorna (artikel 267 första stycket b och 267 tredje stycket FEUF)
- 4 1. Frågan huruvida de tyska domstolarna har internationell behörighet ska bedömas enligt artikel 3.1 i insolvensförordningen. När det föreligger gränsöverskridande anknytningsmoment är nämnda bestämmelse tillämplig oberoende av huruvida medlemsstater eller tredje länder berörs (se Bundesgerichtshof, beslut av den 8 december 2022 – IX ZB 72/19, WM 2023, 278, punkterna 19 och 20, samt EU-domstolens dom av den 16 januari 2014, C-328/12, ECLI:EU:C:2014:6, punkt 17 och följande punkter samt punkt 29). Enligt artikel 3.1 första stycket i insolvensförordningen har domstolarna i den medlemsstat inom vars territorium platsen där gäldenärens huvudsakliga intressen finns behörighet att inleda ett insolvensförfarande. Platsen för de huvudsakliga intressena ska vara den plats där gäldenären vanligtvis förvaltar sina intressen på ett sätt som kan fastställas av tredje man. När det gäller enskilda som bedriver verksamhet som egenföretagare eller fria yrkesutövare ska platsen för de huvudsakliga intressena enligt artikel 3.1 tredje stycket första meningen i insolvensförordningen anses vara den berörda personens huvudsakliga verksamhetsställe, om inte annat visas. För varje annan person ska platsen för de

huvudsakliga intressena enligt artikel 3.1 fjärde stycket första meningen i insolvensförordningen anses vara dennes hemvist, om inte annat visas.

- 5 2. Landgericht har presumerat att DL vid den avgörande tidpunkten för ansökan bedrev verksamhet som egenföretagare eller fria yrkesutövare, i den mening som avses i artikel 3.1 första stycket första meningen i insolvensförordningen. Bundesgerichtshof lägger detta antagande till grund för nedanstående resonemang. Begreppet verksamhet som egenföretagare eller fria yrkesutövare ska ges en självständig tolkning i unionsrätten. Det är kännetecknande för en självständig verksamhet att den berörda personen bedriver verksamheten i eget namn, för egen räkning och på eget ansvar samt själv står den ekonomiska risken för verksamheten. Personen bedriver sin verksamhet för egen räkning och på eget ansvar samt har fritt organiserat formerna för sitt arbete och uppbär själv de arvoden som har utgjort hans eller hennes inkomst (se EU-domstolen, dom av den 13 juni 2019, C-420/18, ECLI:EU:C:2019:490, punkt 39). Dessa villkor är uppfyllda mot bakgrund av de aktuella omständigheterna i målet. DL var styrelseordförande i ett aktiebolag bildat enligt tysk rätt. Enligt tysk rätt är styrelsen inte skyldig att ta emot anvisningar från ledningen (se 111 § Aktiengesetz (aktielagen)). Mot bakgrund av de fastställelser som Landgericht har gjort är det även möjligt att DL inte har erhållit någon fast ersättning, utan enbart löpande ersättning för sitt uppdrag (se Bundesfinanzhof, BFHE 267, 189).
- 6 3. Enligt artikel 3.1 tredje stycket första meningen i insolvensförordningen ska platsen för de huvudsakliga intressena när det gäller enskilda som bedriver verksamhet som egenföretagare eller fria yrkesutövare anses vara den berörda personens huvudsakliga verksamhetsställe. Enligt artikel 2.10 i insolvensförordningen ska med driftställe i insolvensförordningen avses varje verksamhetsplats där en gäldenär annat än tillfälligt bedriver ekonomisk verksamhet med personella och materiella resurser.
- 7 Landgericht har fastställt att DL bedrev sin självständiga verksamhet som styrelseordförande för ett inhemskt aktiebolag som inte har några personella och materiella resurser, varken i Tyskland eller på någon annan plats. Därför tillämpade nämnda domstol inte presumtionen i artikel 3.1 tredje stycket första meningen i insolvensförordningen. Detta skulle inte godkännas vid en rättslig prövning om ett driftställe, i den mening som avses i insolvensförordningen, för en fysisk person inte tvingande kräver personella och materiella resurser. Den självständiga verksamheten i Tyskland skulle medföra en presumtion som kan motbevisas att gäldenärens huvudsakliga intressen finns i Tyskland. Bundesgerichtshof utgår från att det därefter enbart krävs en prövning huruvida delstaten Berlin har anfört faktiska omständigheter som är tillräckligt styrkta för att motbevisa presumtionen. Det ankommer på Landgericht att göra dessa fastställelser.
- 8 4. Om den första tolkningsfrågan ska besvaras nekande, ska gäldenären således inte anses ha något driftställe inom ramen för sin självständiga verksamhet, i den

mening som avses i artikel 2.10 i insolvensförordningen. I så fall uppkommer frågan huruvida den plats där den självständiga verksamheten utövas enligt artikel 3.1 tredje stycket första meningen i insolvensförordningen ska anses vara platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen, om inte annat visas. Enligt skäl 28 i insolvensförordningen bör man vid bedömningen av huruvida platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen är fastställbar för tredje man ta särskild hänsyn till borgenärerna och deras uppfattning om var en gäldenär förvaltar sina intressen. DL:s självständiga verksamhet som styrelseordförande var synlig för utomstående. Däremot har borgenärerna ofta inte kännedom om vilka privata tillgångar som förvaltas. Om den andra tolkningsfrågan ska besvaras jakande skulle platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen även anses vara i Tyskland enligt artikel 3.1 tredje stycket första meningen i insolvensförordningen, om detta inte motbevisas. Även i detta fall skulle det ankomma på Landgericht att fastställa huruvida denna presumtion har motbevisats.

- 9 5. Om presumtionen i artikel 3.1 tredje stycket första meningen i insolvensförordningen inte är tillämplig, eftersom den första och den andra tolkningsfrågan ska besvaras nekande, uppkommer slutligen frågan huruvida presumtionen i artikel 3.1 fjärde stycket första meningen i insolvensförordningen är tillämplig, nämligen huruvida en fysisk person som inte har något driftställe, i den mening som avses i artikel 3.1 tredje stycket första meningen i insolvensförordningen, för sin verksamhet som egenföretagare eller fria yrkesutövare omfattas av begreppet ”varje annan person” i nämnda bestämmelse. För att detta antagande är korrekt talar att det i artikel 3.1 tredje och fjärde styckena i insolvensförordningen av rättssäkerhetsskäl föreskrivs en presumtion för alla fysiska personer som hänvisar till platsen för deras huvudsakliga intressen och således till en medlemsstats internationella behörighet att inleda ett insolvensförfarande. Det är tänkbart att förhållandet mellan artikel 3.1 tredje stycket och artikel 3.1 fjärde stycket i insolvensförordningen är sådant att en prövning huruvida det föreligger en internationell behörighet för fysiska personer enligt artikel 3.1 första stycket i insolvensförordningen först ska göras om villkoren i de andra bestämmelserna inte är uppfyllda.
- 10 Landgericht har bortsett från presumtionen i artikel 3.1 fjärde stycket första meningen i insolvensförordningen och i stället tillämpat artikel 3.1 första stycket andra meningen i insolvensförordningen. Om presumtionen i artikel 3.1 fjärde stycket första meningen i insolvensförordningen skulle vara tillämplig måste först gäldenärens hemvist vid tidpunkten för ansökan fastställas. I så fall krävs det en prövning av huruvida presumtionen kan motbevis genom ännu ej fastställda faktiska omständigheter. Inte heller i detta fall skulle Landgerichts beslut kunna upprätthållas.

[utelämnas]

[utelämnas]

[utelämnas]

[utelämnas]

[utelämnas]

Domstolar i första och andra instans:

Amtsgericht Charlottenburg, beslut av den 27 juli 2021 – 36b IE 3743/20 –
Landgericht Berlin, beslut av den 29 juni 2022 – 84 T 183/21 –

[utelämnas]

[utelämnas]

[utelämnas]

ARBETS
DOKUMENT